

POSTANOWIENIE

Dnia 23 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Maria Szulc

w sprawie z powództwa M. A.
przeciwko T. S.A. w W. i S. sp. z o.o. w W.
o ochronę dóbr osobistych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 23 stycznia 2019 r.,
zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 października 2018 r., sygn. akt I ACa [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

W dniu 27 sierpnia 2018 r., powód M. A., będący radcą prawnym, wniósł osobiście skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 14 czerwca 2018 r. w sprawie z powództwa M. A. i J. M. przeciwko T. S.A. z siedzibą w W. i S. sp. z o.o. z siedzibą w W. o ochronę dóbr osobistych. W skardze zawarł wniosek o zwolnienie go od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej, dołączając oświadczenie obejmujące szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku i dochodach oraz źródłach utrzymania.

Postanowieniem z dnia 21 września 2018 r., doręczonym powodowi bez uzasadnienia z uwagi na jego niezaskarżalność, w dniu 5.10.2018 r. (k. 1297 akt), Sąd Apelacyjny w [...] oddalił ten wniosek. W terminie tygodnia od tej daty, skarżący nie uiścił opłaty sądowej należnej od skargi kasacyjnej. W tej sytuacji, postanowieniem z dnia 19 października 2018 r., Sąd Apelacyjny w [...] odrzucił skargę kasacyjną M. A. jako nieopłaconą na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 112 ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 300 ze zm. - dalej: u.k.s.c.).

W zażaleniu na to postanowienie, skarżący zarzucił naruszenie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 112 ust. 3 u.k.s.c., art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 101 ust. 1 i art. 102 ust. 1 i 2 u.k.s.c., art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 398 § 2 k.p.c. w zw. z art. 354 k.p.c. i art. 361 k.p.c., art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c. oraz art. 49 k.p.c. w zw. z art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 101 ust. 1 i art. 102 ust. 1 i 2 u.k.s.c. Formułując te zarzuty, wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego postanowienia oraz o poddanie kontroli, na podstawie art. 380 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c., postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 21 września 2018 r., a także postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 18 października 2018 r. oddalającego wniosek powoda o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 21 września 2018 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postanowienie sądu drugiej instancji dotyczące wniosku strony o zwolnienie od kosztów sądowych nie jest zaskarżalne zażaleniem. W świetle zgodnego stanowiska orzecznictwa i nauki prawa, jeśli nieuiszczenie należnej opłaty w sytuacji oddalenia takiego wniosku, stanowi wyłączną przyczynę odrzucenia skargi kasacyjnej, w postępowaniu zainicjowanym zażaleniem strony, Sąd Najwyższy kontroluje także, na wniosek strony oparty na art. 380 k.p.c., postanowienie sądu drugiej instancji o oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 marca 2000 r. sygn. akt I CZ 259/99 niepubl., z dnia 17 stycznia 2003 r. I CZ 193/02, niepubl., z dnia 29 kwietnia 2003 r. V CZ 45/03, niepubl., z dnia 28 kwietnia 2004 r. III CZ 22/04 nie publ. oraz z dnia 19 listopada 2009 r., IV CZ 75/09, niepubl.).

Rozstrzygnięcie wniesionego przez powoda zażalenia jest zatem uzależnione od oceny trafności sformułowanego w nim zarzutu bezpodstawnego oddalenia przez Sąd Apelacyjny w postanowieniu z dnia 21 września 2018 r., wniosku powoda o zwolnienie go od obowiązku uiszczenia opłaty sądowej od skargi kasacyjnej, w szczególności od oceny, czy Sąd Apelacyjny naruszył wskazany w zażaleniu art. 102 ust. 1 u.k.s.c., uznając, że M. A. jest w stanie ją ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla niego i rodziny.

Przedłożone przez powoda oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku i dochodach oraz źródłach utrzymania oraz dodatkowe wyjaśnienia i dokumenty pozwalają na dokonanie tej oceny samodzielnie przez Sąd Najwyższy. Ich analiza prowadzi do tożsamego wniosku, jaki wysnuł z nich Sąd Apelacyjny we wskazanym wyżej orzeczeniu, a mianowicie, o niewystąpieniu faktycznych i prawnych podstaw do zwolnienia powoda od opłaty sądowej od skargi. Ze wskazanych dokumentów wynika bowiem, że powód i jego żona są wykształconymi i doświadczonymi prawnikami, przy czym powód jest wysokim urzędnikiem państwowym, zaś jego żona prowadzi indywidualną kancelarię radcy prawnego. Oboje małżonkowie posiadają stałe dochody miesięczne w granicach 11 110 zł, pozwalające na utrzymanie wysokiej stopy życiowej, o czym świadczy struktura deklarowanych przez nich wydatków. Są właścicielami nieruchomości, osiągają ponadto dochody z najmu lokalu, stąd w żadnym razie nie można uznać ich za osoby ubogie, wymagające pomocy ze strony Państwa, polegającej na skredytowaniu należnej od skargi

kasacyjnej opłaty sądowej, której wysokość jest pochodną sformułowanych przez powoda żądań finansowych. Powód był i jest stroną inicjującą proces oraz kolejne jego etapy (przez wniesienie apelacji i skargi kasacyjnej). Jako radca prawny był i jest więc świadom konieczności ponoszenia związanych z tym kosztów sądowych oraz ryzyka związanego z nieopłaceniem wniesionego środka zaskarżenia. Obowiązki spłaty innych ciążących na nim zobowiązań nie mają przy tym pierwszeństwa przed obowiązkiem uiszczenia kosztów sądowych. Trzeba także przypomnieć, że zwolnienie od kosztów sądowych powinno być przyznawane w sytuacjach wyjątkowych. Instytucja zwolnienia od kosztów sądowych stanowi w istocie pomoc Państwa dla osób, które ze względu na ich szczególnie trudną sytuację materialną nie mogą ponieść tych kosztów bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny, zwłaszcza osób bezrobotnych, chorych, samotnych, bez źródeł stałego dochodu i bez majątku, w przypadku których oddalenie wniosku o zwolnienie od kosztów naruszyłoby ich prawo do sądu. Ubiegający się o taką pomoc powinien w każdym wypadku poczynić oszczędności we własnych wydatkach do granic zabezpieczenia środków utrzymania koniecznych dla siebie i rodziny. Dopiero, gdy poczynione w ten sposób oszczędności okazały się niewystarczające, może zwrócić się o pomoc Państwa (por. tylko przykładowo postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 września 1984 r., II CZ 104/84, z dnia 27 lipca 2016 r., V CZ 34/16 oraz z dnia 24 lutego 2016 r., I CZ 15/16). Podzielając zatem stanowisko Sądu Apelacyjnego zawarte w postanowieniu z dnia 21 września 2018 r. i jego uzasadnieniu (k. 1336-1338 akt) orzeczono jak w sentencji (art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.).